

Posamezne številke:
Navadne Din 1.—,
ob nedeljah Din 2.—.

"TAEOR" izhaja vsak dan, razven
nedelje in praznikov, ob 18. uri z
datumom naslednjega dne ter stane
mesečno po pošti D 18.—, za ino-
zemstvo D 20.—, dostavljen na dom
D 19.—, na izkaznice D 18.—,
inzerati po dogovoru.

Naročila se pri upravi "TABORA",
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

na plačana v gotovini.

TABOR

Posamezne številke:
Navadne Din 1.—,
ob nedeljah Din 2.—.

UREDNIŠTVO se nahaja v Mari-
boru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
stropje. Telefon interurb. št. 276.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, pritličje, desno. Tele-
fon št. 24. — SHS poštnoštevilni
račun št. 11.787.

Na naročila brez denarja se ne
odziva. — Rokopisi se ne vračajo.

Leto: V.

Maribor, torek 19. februarja 1924.

Številka: 41.

Gospodarski krogi o na- glem skakanju dinara.

Maribor, 18. februarja.

Nagli skok dinarja na inozemskih
borzah, zlasti v Curihu, je predvsem
predmet interesa naših finančnih in pri-
dobitnih krogov. Mnenja o upravičeno-
sti tega skoka so deljena. Službeni kro-
gi se izjavljajo o tem najpovoljnejše, v
neodvisnih finančnih in gospodarskih
krogih pa vlada precejšen skepticizem.

Te dni je beograjski dopisnik zagreb-
skega »Obzora« imel priliko razgovarja-
ti z generalnim tajnikom centrale in-
dustrijskih korporacij dr. Djoko Čurčićem
v Beogradu, ki je na vprašanje, je-
li veruje v stalnost naglega skoka di-
narja na inozemskih trgih, izjavil:

»Ne verujem v stalnost preneglega
skoka dinarja. Dinar se ne razvija do-
volj harmonično z razvojem našega go-
spodarstva. Njegovo izboljšanje je mož-
no upravičiti z ojačenjem izvoza ter z
vsled tega uravnoteženo plačilno bilan-
co. Vendar pa po mojem mnenju stal-
nost in uravnoteženje plačilne bilance
še ni zagotovljeno, ker se zdi, da se
vsled naglega skoka dinarja naši iz-
vozni predmeti, n. pr. les in drugo ne
bodo več mogli prodajati v inozemstvu
iz enostavnega razloga, ker se izvoz
vsled skoka dinarja ne bo več izplačal.
Čim se pokaže, da je prodaja omejena,
bo takoj nazadovale izvoze. To bo zopet
vplivalo na našo trgovsko bilanco, na-
stale bodo razne težave v našem gos-
podarstvu, nezaposlenost itd. Sem za sta-
bilnost na gotovem nivoju, kar mini-
strstvo financ, odnosno Narodna banka
baš sedaj lahko izvede. Skok dinarja se
lahko zaustavi s kupovanjem tujih de-
viz, njegov padec pa je možno zadržati
le, če imamo na razpolago zadostno
množino tujih deviz. Baš zato je treba
izrabiti to priliko in povečati čim naj-
bolj množino tujih deviz.

Dasi se izvesten tempo v skoku di-
narja lahko razlaga s pojačanjem izvo-
za in s pritokom kreditov iz inozemstva,
vendar ni naravno, da to učinkuje na-
enkrat v takem obsegu. Zato je verjet-
no, da tu igra svojo vlogo spekulacija
bodi iz političnih bodi iz kakih dru-
gih razlogov.

Na vprašanje, je-li pričakuje kmalu
kot reakcijo zopetni padec dinarja, je
izjavil dr. Čurčić: »Verjetno je, da na-
stopi reakcija; naravno ni mogoče vede-
ti, kdaj, ali pod sedanjim finančnim
ministrom ali pod njegovim nasledni-
kom. To je odvisno od politične in go-
spodarske situacije na eni in od množi-
ne deviz na drugi strani. Sodeč po dose-
dajni protinflacijski politiki finančne-
ga ministra dvomim, da bo sporazumen
z nadaljnjim skokom dinarja.«

Protikomunistične stranke v Rusiji v služ- beni luči.

CEPS Varšava, v februarju 1924.

Te dni je predsednik državne politič-
ne uprave v Moskvi Dzierzynski referi-
ral o akciji protisovjetskih strank v
Rusiji.

Po mnenju Dzierzynskega ne tvorijo
nikake nevarnosti za sovjetski režim,
ker so vse protisovjetske stranke na
upadku. Najbolj se kaže proces razpa-
danja pri manjševskih, katerih pristasi
prehajajo v komunistične vrste ali pa
se popolnoma umikajo iz političnega
življenja. Nekateri, zlasti starejši, se
smatrajo za živjen stranke.

Pogodba z Italijo v narodni skupščini.

Ninčičev ekspozé. — Burni medklički opozicije. —

BEOGRAD, 18. febr. Za današnje sejo
narodne skupščine je vladalo ogromno
zanimanje. Poslanske klopi in diplomatske
lože so bile polne. Ko je nastopil dr.
Ninčič, ga je opozicija pozdravila z bur-
nimi klici »Evviva Mussolini!«

Dr. Ninčič je izjavil, da se pogodba
z Italijo ne sme promatrati kot vpraša-
nje, ki bi ne bilo v zvezi s celotnim polo-
žajem Evrope in s celo vrsto političnih
vprašanj, ki v zvezi direktno tangirajo
našo državo. Reško vprašanje in naši od-
nošaji do Italije imajo bistven vpliv na
smernice in razvoj naše zunanje politike.
Četudi je vojne konec in so mirovne po-
godbe sklenjene ter se je celo ustanovila
Zveza narodov, vendar v resnici ni bilo
miru. Države so bile prisiljene, sklepati
spontano posebne pogodbe v svrhu vzdr-
žanja miru. Tako je prišlo do Male an-
tante in tudi končno do pogodbe naše
države z Italijo. (Klici: Dajte še Vojvodina
in Madžarom! Radikalci odgovarjajo:
Radič paktira z Italijani!) Ninčič nadalju-
je, da je strašno, če se Vojvodina in Ma-
cedonija postavlja v isto vrsto z Reko.
Govori dalje o prijateljski pogodbi z Ita-
lijo in izjavlja, da je v tesni zvezi z re-
ško pogodbo. Ena pogodba bi se ne mo-
gla skleniti brez druge. Opozicija slika
stvar tako, kakor da so se naši odnošaji

do Italije poslabšali. Italiji pa je bilo na
prosto dano, da dela z našimi nasprotni-
ki. Reško vprašanje je zelo uplivalo na
naše prijatelje in jih stalno motilo, ali se
naj odločijo za nas ali za Italijo. Reške-
mu vprašanju se je zunaj posvečalo več
pozornosti nego pri nas doma (burni kli-
ci: Tako je!) in v Italiji Zunanji so bili pre-
pričani, da pride radi Reke med Italijo in
našo državo do vojne, kar je bilo nepo-
voljno za naš zunanji položaj. Ninčič po-
vdarja, da se je vlada zavedala odgovor-
nosti polne naloge in on sam je bil o tem
prepričan, da se da vprašanje rešiti sa-
mo s sporazumom. Spraviti vprašanje
pred razsodišče ali pred Zvezo narodov,
bi ne pomenilo nič drugega kakor: ali
skleniti z Italijo prijateljski sporazum ali
pa prepustiti Italiji, da vprašanje zase
ugodno reši. Vlada je brez ozira na oči-
tke Hrvatskega bloka, da je izdala živ-
ljenske interese hrvatskega naroda, voli-
la boljšo pot. Ako je Reka za nas izgub-
ljena, je iskati za to vzroke drugje in v
preteklosti. Vprašanje se ni dalo rešiti
brez kompenzacij. Prijateljska pogodba,
sklenjena z Italijo, dviga ugled naše dr-
žave. S sklepom pogodbe je pričela no-
va perioda prijateljstva.

Nato je začel govoriti demokratski
poslanec Grisogono.

Konferenca opozicije v Zagrebu.

ZAGREB, 18. febr. (Izv.) Včeraj so
se sestali v prostorih HRSS zastopniki
SLS Korošec in Bedjanič, predsednik
muslimanskega parlamentarnega kluba
Hrasnica ter zastopnika HRSS Maček in
Krnjevič. Konferirali so o sklepih v Beo-
gradu glede ustanovitve opozicijskega
bloka, ki ima namen strmoglaviti sedajni

nasilni in koruptivni režim ter pripraviti
za sporazum med Slovenci, Hrvati in
Srbi. Storili so se sklepi o nadaljni tak-
tiki. Glede prihoda radičevskih poslan-
cev v Beograd se bo sklepalo po nadalj-
nih konferencah z Davidovičem na pod-
lagi včerajšnjih sklepov.

Občinske volitve na Jesenicah.

Vsled abstinenca socijalistov in komunistov dobili klerikalci večino. — Klerikalci
padli od zadnjih volitev za 142 glasov, demokrati napredovali za 132 glasov.

JESENICE, 18. febr. (Izv.) Včeraj so
se izvršile tu ob nečutenem teroru klerikal-
cev občinske volitve. Vsled razve-
ševljenja, socijalistične in komunistične
liste je od 1264 volilcev glasovalo komaj
654 volilcev, torej komaj 50 odstotkov.

IZ SEJE MINISTRskega SVETA.

Nové redukcije invalidov ne bo.

Beograd, 18. febr. Včeraj od 17. do
21. ure je imel ministrski svet sejo, v
kateri je v glavnem razpravljalo o in-
validskem zakonu. Minister pravde je
izjavil, da predloži min. svetu zakon o

sodnikih in o obrtni banki, ki bi naj v
kratkem prišla v razpravo v skupščini.
Minister za soc. politiko je prosil novi-
narje, naj dementirajo vesti, da bi mi-
nistristvo nameravalo znova izvršiti re-
dukcijo invalidov. Razpravljalo se je
tudi zlasti o finančni strani invalidske-

Anarhistične struje se nekoliko drže
v Moskvi in v Srednji Rusiji, nimajo
pa nikakega pomena, ker se izčrpavajo
v samih »družtvih«.

Nekoliko nevarnejša je stranka so-
cialnih revolucionarjev, ki se najbolj
drži v Sibiriji in v Srednji Rusiji in ki
vzdružuje zveze s eserji. Sicer tudi to
skupino precej krhajo komunistični u-
plivi in agitacija.

Delu socialnih revolucionarjev levi-
čarjev ne pripisuje sovjetska vlada no-
bene resnosti.

Več uspeha so si pridobili nacionali-
sti in monarhisti, ki agitirajo zelo živo.
V Irkutskem in v jarglavski guberniji
so prodri čelo v sovjetske urade. —
Imajo zveze z kmečkimi »zvezami za
samoočrambo«, ki so tajne in do skraj-
nosti opozicijske. Monarhisti, — ta-
ko kažejo znamenja — bi hoteli takšne
zveze organizirati po vsej Rusiji, pri-
čemur uspešno izkoriščajo protiklov-
sko kmečko razpoloženje. Svojo propa-

gando so zanesli celo v sovjetsko ar-
madozlasti v notranjost, na meje in v
vojaške šole.

Proglavice dela sovjetskimi oblastim
tudi muslimansko duhovništvo in v ne-
mali meri imoviti razred Tatarjev, ki
zahtevajo izboljšanje svojega politične-
ga in ekonomskega položaja. Njih agi-
tacija ni ne verska in ne nacionalna, pa
je vzle temu naperjena proti sovjetom,
včasih celo z monarhističnimi tenden-
cami.

Monarhistično agitacijo je opaziti v
zadnjem času tudi v Tuli, Jalti, v Sara-
tovski in samarski guberniji in v Ak-
molinski oblasti. Na mnogih mestih iz-
koriščajo monarhisti versko razpolože-
nje prebivalstva in so izrabili celo u-
vedbo gregorijanskega koledarja za
agitacijo proti sovjetom.

Strankarske borbe so ponehale sko-
raj popolnoma. Male vstajne skupine o-
perirajo tujtam v Belu Rusiji.

ga zakona, dalje o razmerah v južni
Srbiji, Hrvatski in Sloveniji ter o likvi-
daciji pokrajinskih uprav. Dr. Ninčič
ni bil navzoč.

RADIKALCI RAČUNAJO NA KO- ALICIJO Z DEMOKRATAMI?

Beograd, 18. febr. Dopisniku za-
grebskih »Novosti« je izjavil Davidović,
da se dr. Korošec danes vrne v Beo-
grad. Z akcijo za osnivanje opozicijske-
ga bloka je zadovoljen. V opozicijsko-
nih krogih trde, da je radikalna vlada
že predvčeraj dala razumeti demokra-
tom, da bi rada z njimi sestavila koali-
cijsko vlado. Danes se baje tozadevno
stori s strani radikalcev oficijelni ko-
rak. V radikalnih krogih so v vpraša-
nju zelo rezervirani. Davidovičev pri-
jatelj odločno odklanja tako mož-
nost, dočim je druga skupina v demo-
kratski stranki mnenja, da ima o tem
izreči končno besedo glavni kongres
stranke.

DZEMIJE TOVCI ZOPET BARAN- TAJO.

Beograd, 18. febr. Včeraj se je v
političnih krogih mnogo komentiralo
dejstvo, da je klub džemijetovcev v vla-
do nezadovoljen, ker je napram ustni
zahtevi džemijeta, naj postopajo zelo
strogo proti krivcem pokolja 23 Turkov
v Mehiji, zelo rezervirana. Izdelali so
tozadevno resolucijo na ministra za
notranje zadeve, in pravijo, da bodo za
slučaj, če se njihova zahteva ne izpolni,
pri glasovanju o reški pogodbi glos-
vali proti. Prevladuje mnenje, da bodo
jim radikalci dali koncesijo in jih pri-
dobili za glasovanje za pogodbo.

MINISTER ZA STROGO IZVEDBO PROTIDRAGINJSKEGA ZAKONA.

Beograd, 18. febr. Ker cene vključih
skokov dinarja še vedno rastejo, je mini-
ster za socialno politiko pozval mini-
stra pravde in za notranje zadeve, naj
odredita, da bodo sodišča najstrožje iz-
vajala zakon o pobijanju draginje. Do-
zdaj — je dejal minister — napram novi-
narjem — se je ta zakon najboljše izva-
jal v Sloveniji.

BORZA.

CURIH, 18. febr. Sklepi tečaj: Pariz
24.80, Beograd 7.50, London 24.68, Pra-
ga 16.70, Italija 24.85, Newyork 575.50,
Dunaj 81.15, Budimpešta 00199, Sofija
4.38.

ZAGREB, 18. febr. Sklepi tečaj: Švica
1325—1335, London 325.50—328.50,
Dunaj 1072.50—1095.50, Praga 221—224,
Italija 326.50—329.50, Newyork 75.35 do
76.35.

Politične vesti.

* Narodnost jim je že spel nesmisel.
Starejši ljudje se še spominjajo, kako
je pred desetletji dr. Mahnič proglasil
narodnost za paganstvo in za groh. Te
dni pa so klerikalni listi »Straža«, »Slo-
venec« itd. prinašali članke, ki kažejo,
da se klerikalci vračajo v te čase. Mirno
namreč trde, da je nazor, da je državna
in narodna ideja najvišja, nesmisel, za-
kaj po njegovem naziranju se mora dr-
žava, narod in vse, kar je s tem v zvezi,
podrediti interesom Rima in njegove
klerikalne politike. Dobro, da se pozna-
mo do obisti!

* Razbitost slovenske socialne demo-
kracije konstatira sam Bernotov »Na-
prej«, ko pravi, da obstajajo v Sloveniji
štiri struje, ki imajo razredni boj v
programu: oficijalna SSJ, Bernotova
skupina (»Napreje«), skupina »Delavskih
novic« in neodvisni (komunisti). Kakor

pa naznanja »Naprej«, se pripravljajo na meke strani še nova skupina pod imenom »Delavsko kmetijska stranka«. Le tako naprej, se bo vse čimprej same sebe ubili!

* **Kriza v bolgarski vladi.** Minister za promet, socialista Casazov, je podal ostavko v smislu sklepa svoje stranke, da se mora koalicijska razdeliti, ako Cankov ne pristane na preobrazbo kabineta, v katerem hočejo socialisti imeti dvoje mest. Cankov je izjavil, da je ta zahteva nesprejemljiva. Ministrstvo za promet prevzame minister poljoprivrede Molov. Pogajanja med vladno koalicijsko in socialisti se nadaljujejo.

* **Konferenca baltičkih držav** je pričela 16. tm. v Varšavi. Predsednikom je izvoljen poljski zunanji minister grof Zamojski.

Dnevna kronika.

— **Smrtna kosa.** V sanatoriju v St. Jurju ob Pesnici je umrl 17. tm. g. Jožef Eminger, zasebnik, pristojen v Gradec, star 46 let. Bolehal je 12 let na jetiki, zadnji čas se mu je omražil še um.

— **Poljudni milijon v narodne in domače svrhe.** Te dni so v Beogradu razdelili 1.500.000 D, ki jih je pred leti poslala Srbska narodna obramba v Ameriko. Dobili so: Narodna obramba 250 tisoč D, Kolo srbskih sester 400 tisoč, Jadranska straža 100 tisoč, Privrednik 400 tisoč, Doma siročadi ubitih duhovnikov 100 tisoč dinarjev.

— **Dovoljevanje dopustov za sodno osebo.** Ministrstvo za pravosodje je temeljem čl. 110 uradniškega zakona odredilo, da morejo predsedniki sodišč v najpomembnejših slučajih dovoljevati sodnemu osebi dopuste do največ 3 dni.

— **General Wrangel na Pragerskem.** V soboto dne 16. tm. ob pol 22. uri se je pripeljal general Wrangel na Pragersko. Pričakovali so ga vsi častniki in

moštvo, ki so zaposleni pri zgradbi železnice Pragersko-Medvece, s črnim ruškim praporjem. V pozdravnem govoru jim je skikal položaj, potem pa izpraševal častnike in moštvo o njihovem delu, zaščiti, hrani, obleki itd. Namenjen je bil tudi s ptujskim vlakom v Ormož in v druge kraje, kjer je njegovo moštvo. Toda imel je smolo, ker mu je pred nosom ušel vlak. Sicer je imel postavljeno stražo, ki naj ga obvesti ob prihodu vlaka. Ko je bil čas za odhod, je prišla straža ga obvestiti. Toda na žalost se je postavila za njegov hrbet ter salutirala; ker se pa general ni obrnil, je zopet odšla. Častniki ga pa tudi niso obvestili, ker so ga hoteli obdržati nekaj časa med seboj. — Uboga straža jih je seveda čula od generala. General Wrangel se je odpeljal naprej v nedeljo zjutraj ob 6.10.

— **Razširjenje postojnske jame.** V soboto 16. tm. so napravili nov prehod iz galerije Bertarelli; sedaj merijo podzemne zveze v jami 7 in pol km.

— **Samomor trgovca v Zagrebu.** V Zagrebu se je obesil trgovec z delikatesami Marčetič. V pismu, ki ga je zapustil, navaja, da je šel v smrt, ker njegova trgovina ne prosperira. Baje je zgubil z nesrečno spekulacijo 3 milijone K.

— **V območju ljubljanskega poštnege ravnateljstva** je bilo reduciranih 93 namoščenec, od teh s pokojnino 47, z odpravnino 28, s provizijo 3, brez vsega pa 15.

Kultura in umetnost

VPRIZORITEV »MOGOČNEGA PRISTANA« V MARIBORU.

Milčinskega »Mogočnega pristan« ni senzacija, ni nič, kar bi bilo posebno značilno za našo literaturo, zlasti pa za našo dramo. Delo mi niti vsebinsko niti kompozicijsko zasnovano v »velikem stilu«; nedostaja mu enotnosti, zaokroženosti in ubranosti. Splošno ga smatrajo za mladinsko delo, da si mladina ne razume njegove satirične strani, ki jo je avtor dokaj močno podčrtal. Zato je boljše, da se »Mogočnemu pristanu« sploh ne daje etiketa mladinskega dela. Avtor je svoje delo označil: »narodna pravljica«. Pravljica, ki je namenjena odraslim. V nji naj se skozi magično moč vilinskega pristanca pokaže stara resnica, da je ljubezen močnejša od bogastva. Bogastvo je stvar nasilja, dočim srčnih čustev ne morejo izsiliti ne zemeljski mogočniki in ne nadzemjske moči (vile). Iz srca prihaja najširša svoboda in največja, ali morda celo edina sreča. Lahko bi vzel stvar alegorično in bi princesa bila posebljenje naroda. Deveti kralj bi bil tuja moč, ki si zaradi

preteklosti lasti pravico do naroda, da si sme narod priznati le eno pravico: pravico do svoje notranje prostosti, iz katere izhaja zunanja svoboda. Stanko bi bil posebljenje moči, ki leži v ljudstvu in ki vsem mogočnikom ruši in gradi prestole. V osebi carja Aleša spoznamo našo »domačo«, »agrarno« realnost; njegove besede: »Le po domače, saj bo že Bog dale«, so žal le prepogosto — narodno geslo. Nič praviljenga nimata na sebi ministra Rigomir in Rigaslov; ironija, s katero je avtor ustvaril obe groteskni figuri, je potekla iz tihe zagrenjenosti nad našimi razmerami. Minister financ omedli, ko ugleda zlate dukate, minister prosvete (kulture) pa najrajši spi... Seveda avtor ni eikal na izvestno skupino ali izvesten režim v političnem smislu, temveč je imel v mislih naš milje, ki je v stanu roditi pospašene narodne voditelje... Takisto je aluzija na naše razmere figura Eufemije roj. von Preseltajg, ki je nemara zastopnica onih, kateri vzdihujejo po »starih dneh«, ki so »razočarani nad (našo) neizobraženo deželco« in ki bi hoteli, da bi živeli na račun »carske kase«.

Toda dovolj je primerjave: kdor ni dovzeten za ironijo, bo rajši po kratkem realističnem uvodu splaval na valovih fantazije v kraljestvo vil in skratov, v deveto deželo, med kralje in princeze in bo videl predvsem pravljico, vseskozi romantično stran »Mogočnega pristan«. Toda prav ta dvoličnost ne daje delu enotnosti, in kjer ni enotnosti, je celoten efekt oslavljen.

Vse to ne more izpodbiti dejstva, da je »Mogočni pristan« zanimivo delo, najboljše te vrste v našem slovstvu. V primeroma kratkem času ga je vpriporilo oboje rednih slovenskih gledališč in kakor si je osvojil občinstvo v Ljubljani, tako ga bodo vzljubili tudi v Mariboru. Efekt vpriporitve pa si mora avtor v obojni meri deliti z režiserjem in scenografom. Posamezniki, ki so videli ljubljanske predstave, so mi soglasno zatrjevali, da je bila mariborska vpriporitev mnogo boljše. G. Bratina je položil posebno važnost na enoten odrski stil. Navzlic temu, da imamo v Mariboru kaj skromne pripomočke, je bilo delo podano v krasni scenariji. Poznala se ji je enotnost in umetniška stilizacija. Detalji so bili v skladu s celoto. Ni bilo videti odvisnega dekoreja. G. Bratina je izkušal podčrtati poetično stran »Mogočnega pristan«. Taka je na pr. 4. slika: naš ljubi vsakdanji kruhek. Le za las je manjkalo, pa bi simbolizacija knjiškega dela postala banalna. Toda ni bila. Občutili smo je kot poezijo. Parmova glasba se je ubrano zlivala s slikami. Linije

sejalca so nudile v tej luči mehko impresijo. Tudi v ostalih slikah smo opazili nekak sklad med romantiko pravljice in impresijo satire. G. Bratina je močsrsko rešil problem režije »Mogočnega pristan«. Želeli bi le, da bi črtal nekatero stavke v predolgih dialogih.

Tudi razdelitev vlog je bila v splošnem posrečena. G. Železnik je bil kakor rojen za Stanka. Njegova kreacija Stanka je bila plastična in v vseh situacijah simpatična. Žal da tega ne moremo trditi o gđ. Jelenčevi, ki je podala majko Marjo diletantsko. Simpatična pa je bila gđ. Kraljeva kot princesa Vola. Nje igra je bila lirčno mehka kakor barve njenega kostuma. Izmed vil moramo izrečno podčrtati kraljico, ki jo je podala plastično, mogočno in bleščečo ga. Bukšekova. Prav graciozni sta bili gđ. Lubčeva kot kuža Zvestin in gđ. Savinova kot muca Liza. Njuni pevski nastopi so ugajali, plesni gibi so bili ubrani in lepi. Najpopularnjša je postala pri občinstvu figura gđ. Petkove, ki je podala Eufemijo r. Preseltajg z zdravo komiko. Tudi malčki so jo dobro odrezali.

Car Aleš, ki ga je kreiral g. Grom, je bil posrečena figura. Maska je bila dobra, spominjala nas je avstrijskih nadvojvod; »domače« kretnje in dobrodušen glas pa so pripomogli k plastiki, radi katere se bo Gromova kreacija za dolgo vtisnila v spomin. Učinkoviti sta bili tudi figuri obeh ministrov — gg. Skrbinška in Koviča. G. Skrbinšek je kazal prebrisano in nezanesljivo finančnika, g. Kovič pa je dobro zadel plitvost kulturnega ministra v deželi, kjer je vse »po domače«. Kralja Devete dežele je podal g. Tepavac kot mogočnega orientalskega tirana. Tudi minister Mehmed g. Rasbergerja je pripomogel k kontrastu med agrarnim carstvom in deveto deželo.

Kostumi so bili originalni in v skladu s stilom inscenacije. Pevske in glasbene točke, skladba g. Parme, so pomagale ustvarjati pravljico nastrojenje in so fantaziji utirale pot iz realnosti v pravljico sfera magičnih sil, sfere, ki leže le za eno limbo višje od nje in ki so prav tako del naše notranjosti kakor vse drugo. Razpoloženje je bilo o premeri in o prvi reprizi zelo zanimivo. V soboto so navzočega avtorja ponovno klicali na oder. Dobil je venec. Lepši venec pa je umetniška vpriporitev njegovega dela na mariborskem odru.

Ignatus

Ne pozabite naročnine!

K sebi na Visoko, poklical še očeta svojega, in sedaj je bil Tavčar srečen, kakor riba v vodi se je počutil. In v lovske družbi in zabavi in pri lovski večerji na Visokem se je razvijal in razvil do viška njegov in njegovih sosedov nebeski humor.

In najbolj mi ugaja Tavčar kot prijatelj tam, kjer da slovo gradu, mestu in gospodi, ter nas z zgovorno besedo svojo popelje gori v domače gorovje. Že stoji pred nami Posavčeva orešnja pa Šarovčeva sliva Hokekova. Nežjka se nam zasmije izza ogle, tam se košati Kobiljekar, tamle nam prihaja nasproti Žabotni Miha. Jernač izpod Skale ga spremlja, doli po cesti prikoraka kaplan Andrej. In ker je danes nedelja, dan pa lep in naše noge spočite, pa ajdi s po božno množico gori k Mariji na Goro. Gospod Jakob tako lepo pridiguje, da moramo odpustiti sovražnikom. Čudovit je uspeh te prisrčne pridige. Ko gresta iz cerkve, si podasta roke stara sovražnika Katar in Skalar, mi pa stopimo za dekleti in fanti v gostilno. To vam je zdrava, krepka, zala mladina. Zavrtimo se v plesu, ko zapoje harmonika. Med plesalec sta tudi lepa Presečnikova Meta z Jelovega brda in njen sorodnik, ki je advokat v Ljubljani, a je sedaj tu na počitnicah — Kosmov Janez, napravljen kot drugi kmečki fantje. Tudi krivec za klobnikom mu ne manjka. Lep par bo tole, Meta in Janez. Pa ni bil. Meta je umrla v Janezovem naročju v tem trenutku, ko ji je Janez razodel, da jo ima nad vse rad in da jo bo vzel za ženo, kakor beremo v Tavčarjevi nozesti »Cvetja v jeseni«.

Maks Pirmat:

Kosmov Janez. (Dr. Iv. Tavčar.)

(Rojen 28. avgusta v Poljanah. — Umrl 19. februarja 1923. v Ljubljani).

Spominška beseda ob obletnici njegove smrti.

»Pri nas nimamo pojma, ki je povsod po svetu glavni pojem; to je pojem domovine ali kakor se že ta človeku najsvetejša stvar v različnih krajih različno imenuje. Pri nas domovina umira in to je največje gorje. To zavest bo tudi vzrok, da bomo stari tako težko umirali!«

Dr. Ivan Tavčar.

O Poljanski dolini so mi najprvo pravili nekateri sošolci gimnazijski, ki so bili od tam doma. Sam sem sijo pa tako mimogrede ogledal v juliju 1901. Šel sem bil tedaj v Idrijo zaradi službe, katero sem imel prevzeti na tamkajšnji realki, ki so jo prav tedaj ustanovili. V Idriji sem se spoznal s trgovskim potnikom Platnerjem. Povabil me je, naj se peljem z njim čez Ziri in Poljane v Škofjo Loko. Prav mi je prišla prijazna njegova ponudba in tako sva se lepega jutra odpeljala iz Idrije, obstala nekaj časa v Žirih in nato krenila doli čez Dolbračovo in Selo po klancih ob bistri Savi proti Fužinam in Podžari, kjer se začne Poljanska dolina. Ozka je, dolga, tam na Trati proti Poljanam se razširi, po njej šumi čista, ribnata Sava (od Ro-

ljan naprej pravijo Poljančica), ki se včasih približa tik do okrajne ceste, pa se zopet umakne tja za njive in travnike. Na obeh straneh se dviga gričevje, vse poraslo z bukovjem in zelenjem. Z višji nte pozdravljajo cerkvice: sv. Vrban, sv. Križ, sv. Volbenk (ljudje pravijo Volnik), na Trati čuva svojo čredo sv. Anton na nizkem brdu v Poljanah si je izbral sv. Martin svoj sedež.

Takoj prvič se mi je prikupila ta dolinica, tembolj, ker me je v marsičem spominjala na svojo domačo Moravsko dolino. Pozneje sem jo preromal nešteto krat, ustavil se pri Ovelfarju na Logu ali pri Polonovcu ali na Vidmu v Poljanah ali pri Anžonovu v Srednji vasi, ali pri Anžku, v Hlevčku ali pri Jelovčanu v Gorenji vasi, ali pri prijatelju nadučitelju Pipanu na Trati.

In malokje sem se tako dobro in prijetno počutil kakor med Poljanci. To so ti prijazni, zgovorni ljudje, pa njih izvrstna šaljivost in nedolžna zbadljivost mi je tako ugajala, da sem med njimi vselej sam oživel in se nekako nazdravil. In bila mi je ta dolina tembolj pri srcu, ker sem imel v Kranju najboljše dijake prav od tam. In zanimalo me je tembolj, ker je odtod prišlo vse polno izvrstnih slovenskih kulturnih delavcev tam a Oslci sta bila rojena kiparja Zajec in Vurnik, v Hotavljah je ugledal luč sveta profesor Luka Pintar, v Poljanah samih je rojstni dom slikarjev Jesenka, v Javorjah nad Poljanami je tekla zibelka slikarju Ažbetu in vsenčistiškemu profesorju dr. Gregorju Kreku — mojem učitelju na univerzi v Grad-

cu — in doli v Brodeh se je rodil vseučiliški profesor dr. Simon Šubic. V Poljanski dolini sta doma naša odlična bogoslovca brata dr. Aleš in dr. Franc Ušeničnik. Iz Poljan, iz hiše Kosmove, ki stoji v bregu nad farno cerkvijo, pa je priromal Kosmov Janez — pisatelj Ivan Tavčar.

Kakor je Janez Mencinger skozinskož sin Bohinja, kjer se je rodil, tako je Tavčar od nog do glave Poljanec: nadarjen, razborit, živahen, šaljav, zbadljiv, a zraven ves preveč veselja in ljubezin do rojstnega pogorja, pa dober, neskončno dober človek, ki ga je samo srce, sam mehko, zlato slovensko srce.

Vedno ga je vlekle med rojake, domov, zato si je tu ustanovil svoj dom pol ure pod Poljanami, na ljubkem Visokem, v poslopju, ki je časih imelo za gospodarje mogočne brežinske škofe. — Radi so ti možje prihajali v Poljane na lov in na Visokem zazidali nekak lovske gradje.

Najbolj srečen je bil Tavčar, kadar se je mogel odtegniti političnemu hrupu in advokatski pisarni in si doma odpočiti po napornem razburljivem delu. Na Visokem in v Poljanah je zagnal dr. Ivan Tavčar od sebe advokata in posestnika in je bil samo Poljanec, samo Kosmov Janez. Pa puško v roke in z njjo v Žirovski vrh ali v Zalo ali po bližnjem polju in gozdovju! Ali pa palico in tinek, pa nad ribe k Sori in Poljanščici. Vmes pa na tarok k Anžonovcu v Srednjo vas. Takole kako jesensko ali zgodnjo zimsko nedeljo pa je napravil večji lov na lovu pa se vrnil mračno

D. S. Merežkovski:

Julijan Odpadnik.

(Dalje.)

(49)

Poslednje, detinsko Mirhino laskanje je Arsinojo spomnilo celega življenja, ki sta ga preživele skupaj in vse njune ljubezni. Pokleknila je pred posteljo in se je prvič — po tolikih letih — razjokala prav od srca. Prihajalo ji je, kakor da se ji je v teh solzah topilo in odtekalo srce.

— Ne, ne, ne! — je ihtela boljinbolj. — Ne zapustim te: ostanem s teboj — vedno in povsod!

V očeh umirajoče deklice je vzplamtelo poslednje veselje; dejala je tiho:

— Ti torej ...

— Da, verujem, hočem in bom verovala! — je vzkliknila Arsinoja in se začudila svojim nenadnim besedam; zdelo se ji je čudež, ne obnema. A ni več marala nazaj.

— Da, pojdem v puščavo, Mirha, tako kakor ti — na mestu tebe — je nadaljevala kakor pod vplivom blaznih blodeni. — In če je Bog, tedaj mora storiti, da ne bo smrti in da ostanem skupaj — na veke.

Mirha so sestrine besede neskončno pomirile; nasmehnila se je in zaprla oči. — Zdaj mi je dobro. Zdaj zaspi, — je dejala šepetaje.

In od tega časa se njene oči niso odprle več. Ni žugnila niti besedice. Obraz ji je bil miren in strog kakor mrtvaški. Toda dihala je še nekaj dni.

Kadar so ji k zaprtim ustnicam pristavili kozarec vina, je srknila nekoliko kapljic.

Ako je dihanje postajalo težje in nenakomerno, se je sklonil k nji Juvenčin in polglasno čital molitev ali pol cerkveno himno; čez malo časa je Mirha spet zadihala tišje, pravilneje, kakor bi bila uspavana.

Nekega lepega večera, ko je solnce prebrnilo Ishijo in Kaprejo v prozorne anđele, ko se je nepremično morje zliło z nebesjem, a prva zvezda se ni zamigljala, le slutil si jo lahko v nedosežni višini, je Juvenčin zapel nad umirajočo večerni slavošpev:

Deus, creator omnium
Polique rector vestiens
Dignem decore lumine
Noctem sopora gratia,

Bog, ki si ustvaril vse,
vladar nebes, vseмира,
Ti, ki z lučjo dan krasiš,
noči odevaš v sanje ...

In pod zvoki te pesmi je Mirha izdihnila. Nihče ni opazil, da je nehala dihati. Življenje in smrt sta ji bila eno in isto. Življenje se je izlilo v večnost, kakor se izlize topel večer v hladno noč.

Arsinoja je sestro pokopala v katakombah in z lastno roko vsekala na mramorno ploščo nadpis: »Myrrha, vivis.« — »Mirha, živi!«

Ni veliko jokala; dušo ji je proželo nekako ravnodušje, prezir do sveta in obupna odločnost, da veruje v Boga ali da vsaj stori vse, da bi verovala vani.

Hotela je razdeliti imetje in oditi v puščavo.

Tistega dne, ko je sporočila svoj sklep varuhu Hortenziju, in mu prizadejala skrajno nejevoljo, je prejela zagonetno, kratko pismo iz Galije — od Cezara Julijana:

»Julijan, blagorodni Arsinoji — naj bi ji bilo v veselje.

»Se li spominjaš najinega pomenka v Atenah, pred kipom Artemide Lovkinje? Ali še misliš na najino zvezo? Moje sovražstvo je močno, a še močnejša je ljubezen. Mogoče je, da bo lev kanalu vrgel raz sebe oslovsko kožo. Dotlej pa bodimo krotki kakor golobi in modri ko kače — po besedah Galilejčevih.«

XX.

Dvorni pesniki, ki so se v svojih epigramih rogali Julijanu, nazivajoč ga »victorinus« — zmagačček, so se kaj čudili, ko so prihajale vesti o Cezarjevih zmagah v Galiji. Kar je bilo poprej smešno, je poslej izgledalo strahotno. Mnogi so govorili o magiji, o skrivnostnih silah, ki da pomagajo prijatelju Maksima Efeškega.

Julijan je osvojil in pridružil cesarstvu mesta Argentoratum, Brokomagum, Tres Tabernae, Salison, Nemetum, Vangion in Moguntiakum.

Vojaki so ga oboževali. Vsak korak mu je utrjeval prepričanje, da uživa pokroviteljstvo rimskih bogov. Navzlic temu je tudi vnaprej obiskoval krščanske cerkve in je priredil v Vieni ob reki Rodanu slovesno službo božjo.

Sredi decembra se je zmagovalni Cezar po dolgih pohodih vrnil v svoj zimski stan, priljubljeno Parizijsko mesto na reki Seni, v Lutečijo — današnji Pariz.

Bilo je zvečer. Prebivalstvo se je začudeno oziralo na severno stran neba, ki je bila nenavadno bledezelenkasta. Pod nogami vojakov je škripal pravkar zapadli sneg.

Pariz-Lutečija je ležal na majhnem

otoku sredi reke; z vseh strani ga je obdajala voda. Z obročjem sta ga spajala dva lesena mosta. Hiše so bile zidane v posebnem galsko-rimskem slogu in so imele velike, s steklom krite hodnike, ki so nadomestovali portike, kakor so jih imele hiše v južnih deželah. Iz dimnikov so se dvigali številni stebri dima. Po drevju je viselo ivje. V vrtovih so ob stenah, ki so bile obrnjene k jugu, prezebale kakor deca smokve, ki so jih prinesle z juga Rimljanke; bile so skrbno zavite v slamo, da bi se obvarovale pred severnimi mrazi. Tistega dne je bila huda zima, dasi je pilal od zapada oceanjski veter. Veliki kosi leda so plavali po Seni, udarjali drug ob drugega in se razbijali. Julijan je imel rad prozorne, ne prav višnjeve in ne prav zelene grude; primerjal jih je s ploščami belega frigijskega mramorja, lahno izpreženega z zelenimi žilicami.

(Dalje prihodnjik.)

Tujci v Mariboru

Novo prijavljeni v hotelih in prenočiščih dne 16. februarja 1924.

Hotel »Meran«:

Jare Evgen, profesor, Ljubljana, Beyer Rudolf, trgovec, Pola, Menda Friderik, potnik, Ljubljana, Delibegović S., trgovec, Tuzla, Kaufmann Rudolf, potnik, Dunaj, Matthieu Erika, zasebnica,

Zreče, Kornheim Arnold, potnik, Dunaj, Strakaty Karl, urednik, Praga, Stefanovič Periša, trgovec, Beograd, Zandonato R., trgovec, Fiume, Herman Leopold, potnik, Subotica, Zone Drago, zasebnica, Elsnar Lotar, trgovec, Bida, Jurić Nikola, trgovec, Klanjec, Penn Maks, trgovec, Ptuj, Zenkel Hans, inženir, Erlangen, Skrablin Peter, poslovodja, Zagreb, Petanjek Franjo, trgovec, Zagreb.

Hotel »Pri zamorenc«.

Flesch Josip, potnik, Privald, Wagner Evgen, Maribor, Demkoff Gabrio, trgovec, Sofia, Kven Maks, zastopnik, Graz.

Gostilna »Pri grozduc«.

Koss Marija, posestnica, Sv. Anton, Kramberger Alojz, mizar, Sv. Martin, Rupčić Julij, zasebnik, Graz, Draž Elizabeta, zasebnica, Maribor, Kuss Jos. upravitelj, Ljubljana, Bransberger Al., matakarija, Korovec, Gutman Elizabeta, trgovka, Cankova, Marinič Ivan, dijak, Podlehnik.

Hotel »Črni orek«.

Gersag Jurij, trgovec, Jezerana, Jakusić Vladimir, trg. pom. Zagreb.

Gostilna »Halbwild«.

Ivanov Stevo, potnik, Temesvar.

Glasbena Matica v Mariboru

javlja tužno vest, da je profesor na njeni glasbeni šoli, gospod

Bogumil Gregora

po dolgi bolezni dne 17. februarja ob 1/2 10. uri v 33. letu svoje starosti umrl.

Pogreb našega vestnega in odličnega učitelja, pravega skromnega umetnika, bo v sredo, dne 20. februarja ob 1/2 16. uri popoldne od mrtvašnice na cerkvenem pokopališču v Pobrežju.

V imenu svojcev se izraža želja, da se namesto vencev naklonijo darila tukajšnji »Protituberkulozni ligi«.

MARIBOR, dne 17. februarja 1924.

Odbor „Glasbene Matice“.

376

Mala oznanila.

Ugodna prilika nakupa za stavebenike in zidarje mojstre! Proda se radi likvidacije iz proste roke in pod zelo ugodnimi pogoji: več strojev za izdelovanje cementa, zidne kamne, popolnoma nov s sortiranjem za pesek, dve prenesljivi baraki trde kriti (388 in 214 m²), tračnice, vagončke s kipami, razno orodje, priprava za izdelovanje mesten iz gipsa itd. Ogleda se lahko vsak čas. Pojasnila daje »Hitzoid« v likvidaciji, Maribor, Prešernova ulica 1, I. nadst. 372 2-1

Proda se kompletni sokolski kroj. Naslov pava uprava »Tabora«. 368

Kupim fotografski aparat 9x12. Opis z navedbo cene na upravo lista pod »Foto«. 370

Sedi rabljeni, dobro ohranjeni iz trdega lesa (bukovine) se kupijo v vagonskih nakladah več tisoč komadov. Ponudbe na Franjo Križanič, Celje, 374

Gotove moške obleke, moške hlače in perilo, žensko perilo, bluze in predpasnike, otroške obleke in predpasnike kupite po zelo nizkih cenah pri Francu Starčiču, Maribor, Vetrinjska ulica št. 15. 364

Pisalni stroj na prodaj. Ogleda se v trgovini Ivan Kravos, Aleksandrova c. 13. 347 5-3

Pristopajte k Sokolski Matici!

Popravilo čevljev brez izjeme kakor tudi vsa naročila po meri sprejema čevljarica delavnica R. Monjac, Jurčičeva ul. 9. Cene zmerne! Postrežba točna! 349 10-2

Dalne ponjave za vozove in konje, gamaše, nahrbtnike, polne kavčke in torbice, **gonilne jermene** v vseh barvah i. t. d. priporoča Ivan Kravos, Aleksandrova c. 13, Stenškov trg 6. 346

Po lastni ceni za reklamo prodajamo

čepice po D 45: in ostalo blago brez konkurence!

B. Veselinović & Ko. Maribor, Gosposka ulica 26

Novosti pribijajo! 128

P U H

perje

po nizkih cenah vedno v zalogi pri tvrdki

K. Worsche, Maribor Gosposka ulica 10

Zidarski polir

vešč pri gradnji mostov in zidov išče se s 1. marcem pri gradnji železnice Knin—Pribudič. Prednost imajo oni, kateri so že bili zaposleni pri takih železniških delih.

Ponude in zahteve na: Primorsko gradjevno društvo s. o. j., Knin. 371 4-1

ORKESTRION

čez dva metra visok, zelo malo rabljen, popolnoma ohranjen, z dvema valjarjema a 8 kom., svira tedaj 16 komadov, izdelek prve češke tvrdke, predvorno delo, je na prodaj. Kje, pove uprava »Tabora«. 373

PISARNIŠKA DELA

vseh vrst sprejme reducirano, zanesljiv uradnik na dom; urejuje vse izvensodne in daje informacije v vseh sodnih zadevah.

Delo točno, zanesljivo in pod jako ugodnimi pogoji!

Cenjene dopise pod »Gospodarska pisarna« Maribor I, poštni predal št. 10. 375

VILIM PICK

Maribor

Tel. 334 Aleksandrova cesta 26 Tel. 334

ponuja rasno

tekstilno in manufakturno blago

po najnižjih cenah

208

Prodaja na veliko le za trgovce.

Podpirajte slovensko tvrdko!

ZAHVALA

za ob priliki preraze smrti našega pedagoga sina, soproga in brata, gospoda

Franca Pribil

se iskreno zahvaljujemo vsem za izraženo sočutje, za poklonjene vence, posebno se še zahvaljujemo »Sokolu« Ruše, pevskemu zboru in godbi »Drava« za krasne zalestinke, Udrženju narodnih železničarjev, vsem njegovim stanovskim tovarišem, prijateljem in znancom, zastopnikom Sekola Maribor in dir. drž. žel. Ljubljana i. t. d. za zadnje spremstvo in ganljivo slovo ob grobu.

Vič, Ruše, Maribor, dne 18. februarja 1924.

377

Rodbini Pribil-Beigott.